

## **MALİ KRİZİ SAHA RAPORU**

### **Giriş**

Mali, 14,5 milyon nüfuslu sahra kuşağı Afrika ülkesidir. Etnik yönden oldukça kozmopolit bir niteliğe sahip olan Mali nüfusunun %90'ı Müslüman'dır. Ülkenin kuzey bölgelerinde Tuareg ve Songhai kökenli nüfus yoğunlukta iken başkent Bamako ve çevresinde Mande nüfusu yoğunluktadır. Ülkede yaşanan siyasi süreci dikkatle irdelemek gerekmektedir. Çok sayıda iç ve dış etkenin bulunduğu ortamda, ülkede yaşanan siyasi kriz her türlü sonuca yol açabilir. Genel olarak ülkede iki sorundan bahsedilebilir. Bu sorunlar, ülkenin kuzeyinde Azawad olarak adlandırılan bölgede yaşanan gelişmeler ve başkent Bamako'da yaşanan iktidar krizidir. Mali krizinin arka planını ve güncel durumu inceleyen bu rapor, 27-03 Aralık 2012 tarihleri arasında Mali ve Burkina Faso'da yapılan saha çalışmasında edinilen görüş ve değerlendirmelere dayanılarak İHH İnsani Yardım Vakfı Afrika Direktörü Serhat Orakçı tarafından hazırlanmıştır.

### **MALİ KRİZİNİN KRONOLOJİK SEYRİ**

- Mali'de, 22 Mart 2012 tarihinde bir askeri darbe yaşandı. Mali ordusunda görevli Yüzbaşı Amadou Sanogo önderliğinde gerçekleştirilen darbede merkezi hükümet, ülkenin kuzeyinde ayaklanan Tuareg savaşçılarına karşı yeterince sert olmamakla eleştiriliyordu. • Darbe ile Devlet Başkanı Amado Toumani Touré görevinden alınırken Batı Afrika Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (The Economic Community of West African States / ECOWAS) Mali'nin üyeliğini askıya alarak cunta yönetiminden sivil idareye geçilmesini istedi.
- ECOWAS'ın bu talebi uluslararası kamuoyu ve Batılı ülkelerce de desteklendi. Sivil idareye geçene kadar Mali'ye ambargo uygulanmasına karar verildi.
- Ülkede oluşan siyasi boşluktan faydalanan Tuareg direnişçileri ve diğer isyancı gruplar kuzeyden güneye hızla ilerleyerek Gao, Kidal ve Timbuktu gibi tarihi öneme sahip şehirleri ele geçirdiklerini duyurdular. İsyancı gruplar arasında oluşan ittifak sonrasında ülkenin kuzeyinde Azawad bölgesinde bağımsızlık ilan edildi ve şeriat uygulamasına başlandı. Ancak Azawad'ın bağımsızlığı uluslararası aktörler ve Afrika ülkeleri tarafından tanınmadı.
- Uluslararası baskılar karşısında geri adım atan başkent Bamako'daki cunta yönetimi seçimler yapılana kadar idareyi Mali Millet Meclisi Başkanı Dioncounda Traore'ye devretmeyi kabul etti. Mali'yi Kalkındırma Partisi (Rally for Development in Mali) kurucusu Cheick Modibo Diarra da başbakanlık görevine getirildi ve ülkede seçim

yapılana kadar geçici bir hükümet oluşturuldu.

- Fransa'nın yoğun baskılarına boyun eğen Mali hükümeti ülkenin kuzeyinde yaşanan gelişmeleri öne sürerek Birleşmiş Milletler'den askeri müdahale talebinde bulundu. Kuzeyde çatışan isyancı gruplar kendi aralarındaki ittifakı bozarak iç çatışmalara giriştiler. Azawad Ulusal Kurtuluş Hareketi (Mouvement National de Liberation de l'Azawad / MNLA), kuzeydeki büyük şehirlerin kontrolünü Ensaruddin Hareketi ve Batı Afrika Tevhid ve Cihad Hareketi (Movement for Oneness and Jihad in West Africa / MOJWA)'ne bırakmak zorunda kaldı.

- BM Güvenlik Konseyi bünyesinde yapılan oylamada Mali'nin kuzeyindeki İslamcı unsurların yok edilmesi için askeri müdahale yapılmasına onay çıkarken Batı Afrika Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECOWAS)'na müdahalenin planlaması için 45 gün süre verildi. Bu sürenin sonunda ECOWAS hazırladığı planı BM'ye sundu.

- Burkina Faso Devlet Başkanı Blaise Compaore önderliğinde yürütülen uzlaşma çabaları doğrultusunda bir araya gelen Ensaruddin, MOJWA ve Mali hükümet yetkilileri Mali'nin sınır bütünlüğü konusunda uzlaşmaya vardı.

- Darbeyi gerçekleştiren Yüzbaşı Amadou Sanago'ya bağlı askeri bir birlik Geçici Hükümet Başbakanı Cheick Modibo Diarra'yı evinden alarak istifaya zorladı. Diarra'nın Paris'e kaçmaya çalıştığı iddia edildi. Geçici Hükümet Devlet Başkanı Dioncounda Traore yeni bir atama yaparak Diango Cissoko'yu başbakanlık görevine getirdi.

- Siyasi krizin daha da derinleştiğini iddia eden Fransa, askeri operasyon konusunda ısrarını daha da arttırarak zaman kaybetmeden Mali'ye askeri müdahale yapılmasını istedi.

- Birleşmiş Milletler 20 Aralık tarihindeki oylamada Afrika ülkelerinin önderliğinde yürütülecek askeri müdahale planını kabul etti. Misyona, Afrika Öncülüğünde Uluslararası Destek Misyonu (AFIMSA) ismi verildi.

- Ülkenin kuzeyinde çatışan gruplar askeri müdahale olması durumunda birlikte hareket etme kararı aldılar.
- Ülkenin kuzeyinde Konna ismindeki yerleşim yerinde Mali ordusu ile isyancı gruplar arasında şiddetli çatışmalar yaşandı. Konna yerleşkesinin İslamcı grupların eline geçtiği bildirildi.
- Fransa BM tarafından kabul edilen müdahale planının dışına çıkarak Mali ordusuna destek vermek amacıyla askeri hava operasyonlarına başladığını duyurdu. İngiltere ve ABD'den askeri operasyonu destekler yönde açıklamalar geldi.

- Mali hükümeti Fransa'nın hava desteği ile İslamcıların Konna yerleşkesinden püskürtüldüğünü duyurdu.

## ÇATIŞMANIN TARAFLARI

Mali'nin kuzeyinde yer alan Azawad bölgesinde yaşanan çatışmalara taraf olan dört farklı grup bulunmaktadır.

### Azawad Ulusal Kurtuluş Hareketi (Mouvement National de Liberation de l'Azawad / MNLA)

Bölgede yaşayan Tuareg etnik grubunu temsil eden MNLA'nın amacı, bağımsız bir Tuareg devleti kurmak ya da federal yapıda bir idare oluşturmaktır. Fransızların Mali'den ayrılışından bu yana Bamako yönetimine karşı direnen Tuaregler tarihlerinde ilk defa bu kadar güçlü bir şekilde organize olmuşlardır. Tuareglerin Kaddafi sonrası dönemde Libya'dan Mali'ye askeri teçhizat nakledebilmeleri bunda etkili olmuştur. Uluslararası basın kuruluşları MNLA'yı bölgedeki diğer gruplardan ayırarak seküler yapısının altını çizmektedirler. MNLA'nın Paris'te bir ofisi bulunmaktadır.

### Ensaruddin Hareketi

Mali ordusuna karşı direnen diğer bir grup da Ensaruddin hareketidir. Tuaregleri ve diğer etnik yapıdan insanları barındıran ve 2011'de kurulan Ensaruddin hareketinin amacı, Mali genelinde bir İslam devleti tesis etmektir. Mali'deki Yüksek İslam Konseyi, Ensaruddin hareketinin lideri İyad Ag Ghaly'ı yakından tanımakta ve aralarında dostane ilişkiler bulunmaktadır. Mali ordusu ve isyancı gruplar arasındaki esir değişimlerinde ve kuzeydeki gıda dağıtımlarında Yüksek İslam Konseyi etkindir. Mali'ye askeri müdahale yapılmasına sıcak bakmayan Cezayir de Ensaruddin hareketini önemsemekte ve diyalog arayışlarında Ensaruddin'in bulunmasını talep etmektedir.

### Batı Afrika Tevhid ve Cihad Hareketi (Movement for Oneness and Jihad in West Africa / MOJWA)

Batı Afrika Tevhid ve Cihad Hareketi, el-Kaide'den ayrılan bir grup tarafından kurulmuştur. Hareketin el-Kaide ile ilişkileri tamamen kesilmiş değildir. 2011 yılı sonunda silahlı eylemlere başlayan grubun amacı, şeriat hükümlerinin uygulandığı bölgesel bir devlet kurmaktır. Batı Afrika Tevhid ve Cihad Hareketi, Batı Afrika'daki diğer Müslüman ülkeler içinde şeriat yönetimini talep etmektedir. Mali dışından savaşçılar da hareketin saflarında yer almaktadır.

### İslami Mağrib el-Kaidesi Al-Qaeda in the Islamic Margreb / AQIM)

Batı Afrika'daki el-Kaide yapılanması olarak bilinen hareket, "global cihad" düsturu ile hareket etmektedir. Mağrib el-Kaidesi olarak lanse edilen grup Cezayir'deki yönetimi

değiştirmeyi hedeflemektedir. 2002 yılından bu yana bölgede aktif olan grubun son yıllardaki eylemleri daha çok ses getirmektedir.

## **MALİ'YE ASKERİ OPERASYON**

Mali Geçici Hükümeti, ülkedeki siyasi krizin çözümü için Birleşmiş Milletler'e çağrıda bulunarak bir askeri operasyon talebinde bulunmuştur. Askeri müdahale seçeneğine uzun süre karşı çıkan Mali'nin bu tavır değişikliğinde Fransa'nın baskıları etkili olmuştur. Ülkedeki durumu Avrupa'nın güvenliği ve çıkarları için uygun görmeyen Fransa, müdahalenin hızlandırılması konusunda baskılarını artırmıştır. BM, yaptığı oylamada Batı Afrika Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECOWAS)'na yetki vererek olası bir müdahale için bir plan hazırlamasını istemiştir. Üye ülkeler ile bu planı tartışan ECOWAS, bir müdahale planı hazırlayarak BM'ye ilemiş ve oylanmasını istemiştir. Fransa'nın siyasi baskı uyguladığı Afrika Birliği, ECOWAS ve BM, Mali'deki İslamcı gruplar ile mücadele etmek için fikir birliği içerisinde. Anlaşamadıkları noktalar operasyonun detayları hakkındadır. ABD de askeri operasyona sıcak bakarken özellikle Cezayir'in öncülük etmesini talep etmektedir. Ayrıca Amerika, Mali ordusunun İslamcılarla mücadelede ana iskeleti oluşturmasını bu yüzden de eğitilmesini ayrıca ülkede kalıcı bir iktidarın oluşturulmasını önemsemekte. Ancak sorunun diyalog ile çözülebileceği görüşüne sahip olan Cezayir, diyalog noktasında Ensaruddin hareketinin esas alınmasını önermektedir. Yapılan bu tartışmaların eşliğinde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Mali'ye askeri müdahale yapılmasını kabul etmiştir. Genel kanı askeri operasyon ihtimalinin gerçekleşmesinin 2013 yılı sonunu bulacağı yönündedir. **Ancak Fransa kabul gören planın dışına çıkarak bölgede hava saldırılarına şimdiden başlamış bulunmaktadır.** T.C Mali Büyükelçisi Kemal Kaygısız'a göre Türkiye, Afrika kıtasında uyguladığı genel siyasetten kopmayarak Mali'nin sınır bütünlüğünü önemsiyor ve ülkenin kuzeyinde kurulan devlet yapılanmasını tanımıyor. Kaygısız, öncelikli olarak Mali askerlerinin eğitilmesi ve güçlendirilmesi gerektiği görüşünde.

## **ASKERİ OPERASYONUN RİSKLERİ**

Mali'ye gerçekleşecek askeri operasyonun başarılı olma şansı düşük olmakla birlikte bölgede yeni bir Somali vakasının oluşmasından endişe edilmektedir. Taktiksel olarak **seküler yapısı öne çıkartılan** Azawad Ulusal Kurtuluş Hareketi (MNLA)'nin masa başında ikna edilerek diğer İslamcı gruplara karşı kullanılması ihtimali de Mali'nin kuzeyinde yaşanacak kanlı çatışmalara neden olabilir. Askeri operasyonun diğer bir riski de bölgedeki olayların çevre ülkelere sıçraması ve çatışmanın bölgesel boyutlara ulaşmasıdır. Zira Tuareg nüfusu Cezayir,

Libya ve Nijer'e yayılmış durumdadır. İslami Mağrib el-Kaidesi (AQIM) ve Batı Afrika Tevhid ve Cihad Hareketi (MOJWA) de bünyelerinde Cezayir başta olmak üzere diğer Afrika ülkelerinden (Moritanya, Fas, Sudan vs.) unsurlar barındırmaktadır. Ancak şu da açık bir şekilde görülmektedir ki ECOWAS öncülüğünde yapılacak askeri müdahalenin temel amacı bölgedeki İslamcı unsurları yok etmek olacaktır. Bölge şartları açısından düşünüldüğünde hedefe konan İslamcılarının tespit edilmesi öngörüldüğü kadar kolay değildir. Giyim kuşam tarzı birbirine neredeyse tıpa tıp benzeyen ve Fransa büyüklüğünde bir coğrafyaya yayılmış kuzey topluluğunun içinde silahlı grup mensuplarının ortaya çıkarılması pek mümkün gözükmemektedir. Bölgede askeri operasyon yapılması aynı zamanda büyük göç dalgalarını da beraberinde getirecektir.

Hâlihazırda Moritanya, Burkina Faso, Cezayir ve Nijer'de bulunan Malili göçmen sayısı operasyonların şiddetine göre daha da artacaktır. Başkent Bamako'daki Yüksek İslam Konseyi kuzeydeki gruplar ile ilişkilerini halen sürdürmekte ve bu anlamda kilit bir rol oynamaktadır. Mali'deki Müslüman cemaatleri temsil eden Konsey, Mali'nin bütünlüğünü arzulamakta ve ülke genelinde bir şeriat uygulamasını pratik bulmamaktadır. Müslüman cemaatler de benzer görüşleri paylaşmakta olup sorunun barış ve diyalog ile çözülmesini arzulamaktadırlar. Bu noktada Burkina Faso aracılığıyla Mali hükümeti, MNLA ve Ensaruddin arasında yürütülen arabuluculuk çabaları önemsenmektedir.

## **MALİ İÇİN YÜRÜTÜLEN ASKERİ MÜDAHALE KAMPANYASI**

Mali ile ilgili son bir yılda uluslararası basında, ülkede tam bir kaos ortamının olduğu, ülkenin kuzeyinden insanların akın akın göç ettiği, ağır şeriat kurallarının uygulandığı yönünde haberler yayılmaktadır. Ayrıca bölgede insan kaçakçılığı, eroin-esrar kaçakçılığı yapıldığı ve can ve mal güvenliğinin kalmadığı, kadınların tecavüze uğradığı yönünde haberler de çıkmaktadır. Yine benzer şekilde ülkede askeri hareketlilik yaşandığı savunularak savaş rüzgârları estirilmektedir. Ancak uluslararası medya kuruluşlarının haberlerinde yönlendirme, çarpıtma ve kurgulamalar göze çarpmaktadır. Haberlerin dayandırıldıkları kaynaklar şüphelidir. "Bir polis memurunun aktardıklarına göre", "bir askerinin söylediğine göre" gibi ifadeler kullanılarak bölgede yaşayan bir kişinin düşünceleri Mali halkının tamamını yansıtmış gibi lanse edilmektedir. Ancak bölge ile irtibatı olan ve çeşitli vesileler ile kuzey şehirlerine gidip gelen insanlar bu haberlerin gerçek tabloyu yansıtmadığına inanmaktadırlar.

Kuzeyde şeriat söylemi ile hareket eden grupların tecavüz vakalarına karışmaları ya da eroin kaçakçılığı gibi işlerden gelir elde etmeleri pek makul gözükmemekte **bunun tam tersi iddia**

edilmektedir. Şeriat uygulamaları sonucu bölgenin eroin kaçakçılarından arındırıldığı belirtilmektedir.

Avrupalıların bölgede faaliyet gösteren İslami Mağrib el-Kaidesi (AQIM) ve Batı Afrika Tevhid ve Cihad Hareketi (MOJWA) tarafından kaçırıldığı ve esir olarak tutulduğuna dair basında yer alan haberler doğrudur. Kaçırılan bu kişiler üzerinden pazarlıklar yapılmakta, yüksek meblağlarda fidyeler talep edilmektedir. **En az 6 Fransız vatandaşının tutsak olarak tutulduğu tahmin edilmektedir.**

Mali için sözü edilen savaş atmosferi ise gerçeği yansıtmamaktadır. Oldukça sakin bir atmosferin görüldüğü başkent Bamako'da hayatın işleyişi rutin olarak devam etmektedir. Başkent Bamako ile Mopti (Azawad sınırı) arasındaki 600km'lik güzergâhta da herhangi bir askeri hareketlilik görülmemektedir. Askeri araçların gidip-geldiği haberleri gerçeği yansıtmamaktadır. Uluslararası basında sık sık çıkan haberler arasında başkent Bamako'da halkın kitleler halinde askeri müdahale talebiyle protesto gösterileri yaptığı belirtilmektedir. Bu haberler de gerçeği yansıtmamakta, bu tür protestolara katılan göstericilerin sayısı lanse edilenlerin tersine oldukça düşük seyretmektedir.

Mali halkı ülkelerinde yabancı asker istememekte, bu krizin sağduyu ve diyalog ile çözülebileceğine inanmaktadır. Ancak uluslararası basın ve Fransa diyalog arayışlarını baltalamakta ve bir an önce askeri müdahalenin yapılmasını beklemektedir. Diğer yandan uluslararası basında çizilen kaos imajı, ülkeyi ziyaret eden turist sayısında ve ticari yatırımlarda düşme yaşanmasına neden olmuştur. Uluslararası basında yer alan bir diğer haber de bölgedeki tarihi yapıların isyancılar tarafından yıkıldığı yönündedir. 13- 17.yy'lar arasında Mali Sultanlığı tarafından bölgede kurulmuş eski İslam medeniyetinin izlerini taşıyan kuzey Mali'de çok sayıda evliya mezarı, tarihi yapı ve 700 bin dolayında yazma eser bulunmaktadır. Gao ve Timbuktu şehirleri İbn-i Battuta ve Leo Africanus gibi seyyahların ziyaret ettiği şehirlerdendir. Özellikle Timbuktu şehri Batılılar tarafından gizemli bir havaya büründürülmüş hatta zamanla varlığı dahi sorgulanır hale gelmiştir. Kuzey bölgesine girip çıkan insanlar isyancı grupların bu bölgedeki bazı tarihi yapıları yıktıkları haberlerini doğrulamakta; bu yıkımları halkın batıl inanışlarının önüne geçmek için yapılmış sembolik bir hareket olarak yorumlamaktadırlar.

## **MÜLTECİLER**

Yaşanan siyasi sorunlar ve geçtiğimiz yıl bölgede yaşanan kuraklık sonrasında Mali'den çevre ülkelere göçler yaşanmış; ayrıca ülke içerisinde de göçler görülmüştür. Bölgedeki en büyük mülteci kampı Mali-Moritanya sınırında 60 binden fazla mülteciyi barındıran Mberra mülteci

kampıdır. Bunun dışında Burkina Faso ve Nijer’de de Malili mültecilerin sığındığı mülteci kampları bulunmaktadır. Mali içerisinde de Başkent Bamako ve Mopti şehirlerinde mülteciler yaşamaktadır. Saha çalışmamız esnasında ziyaret ettiğimiz ve gıda dağıtımını gerçekleştirdiğimiz Mopti bölgesinin genelinde 39 binden fazla mülteci yaşamaktadır.

Bunlardan 33 bini bizzat Mopti şehrinde, geri kalanları ise yakın bölgelerde bulunmaktadır. Ancak Mopti’nin merkezindeki mülteci kampında sadece 45 mülteci aile barınmaktadır. Yetkililere göre geri kalan mülteciler Mopti’de bulunan ailelerinin ya da akrabalarının yanında barınmaktadırlar.

Mali-Burkina Faso sınırında bulunan Djibo yerleşkesi de Malili mültecileri ağırlamaktadır. Bu bölgedeki mülteci sayısı BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) verilerine göre 35.859 kişidir. Saha çalışmamız esnasında Djibo bölgesinde gerçekleştirdiğimiz gıda dağıtımlarında ise sadece 4.000-5.000 civarında mülteci tespit edebildik. Bölge hakkında verilen mülteci sayıları kafa karıştırmaktadır. Bölgedeki en büyük mülteci kampı ise Mali-Moritanya sınırında 60 binden fazla mülteciyi ağırlayan Mberra mülteci kampıdır. Vakfımızın Mayıs ayında ziyaret ettiği bu kamptaki mülteci sayısının aradan geçen sürede biraz daha artmış olacağı tahmin edilmektedir.

## **İHH’NİN BÖLGEDEKİ ÇALIŞMALARI**

Vakfımız Afrika Koordinatörlüğü vasıtasıyla bölgedeki gelişmeleri yakından takip etmektedir. Bölgeye yapılan özel ziyaretlerin ilkinde Mali-Moritanya sınırında bulunan Mberra mülteci kampı ziyaret edilmiş, Konya Anadolu İnsani Yardım Derneği (AYDER) ve Anadolu Ajansı’nın katıldığı saha çalışmasında sahra kuşağında yaşanan kuraklık ve Malili mültecilerin durumları yerinde görülmüş, kampta gıda yardımları yapılmıştır. Mali içerisine yapılan ziyaretler de çalışmamız için önemli bir veri kaynağı olmuştur. Saraybosna Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi Mehmet Özkan konu hakkında değerlendirmeler yapmak üzere Mali’ye gitmiştir. Ankara İnsani Yardım Derneği ile Kurban 2012 organizasyonu çerçevesinde gerçekleştirilen bölge ziyaretinde, T.C Büyükelçiliği ve Yüksek İslam Konseyi ile görüşülerek ülkedeki siyasi gelişmeler hakkında **bilgi alınmış, değerlendirmeler basın toplantısı aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmıştır.**

Ayrıca İHH Afrika Koordinatörlüğü Mali için müstakil bir saha gezisi yaparak başkent Bamako ve Mopti’yi ziyaret etmiştir. T.C Büyükelçiliği, Yüksek İslam Konseyi ve Afrika Ulemalar Birliği ile görüşen heyet, Mopti Valisi’nden ve Sosyal Kalkınma Bakanlığı Mopti bölge ofislerinden konu hakkında bilgi almışlardır. Bu geziler dışında Prof. Dr. Ahmet Kavas’ın öncülüğünde Kalkınma ve İnsani İşler Bakanlığı ve Yüksek İslam Konseyi

Başkanlığı'nı temsilen dört kişilik bir heyet İstanbul'a davet edilerek kamuoyu bilgilendirilmiştir. Bölgedeki Malili mültecilere yönelik son bir yılda yapılan insani yardım çalışmaları ise şöyledir:

Mberra Mülteci Kampı gıda dağıtımı (Moritanya)

Djibo Mülteci Kampı Ramazan kumanya dağıtımı  
(Burkina Faso)

Djibo Mülteci Kampı et dağıtımı (Burkina Faso)

Mopti Mülteci Kampı gıda ve ilaç dağıtımı (Mali)

Djibo Mülteci Kampı gıda dağıtımı (Burkina Faso)

## **SONUÇ ve DEĞERLENDİRME**

Mali'de yaşanan sorunlar sadece Afrika'yı değil İslam dünyasını da yakından ilgilendirmektedir. Batı (özellikle Fransa), olayı kendi cephesinden güvenlik ve çıkar ilişkileri doğrultusunda değerlendirmekte ve bir an önce bölgeye silahlı müdahale yapılmasını arzulamaktadır. Silahlı bir müdahale sonucu çok sayıda sivil kaybın yaşanacağı ve akabinde mülteci sorununun oluşacağı aşikârdır. Böyle bir müdahale sonrasında Mali uzun bir savaşa şahit olabilir. Bu yüzden konunun özellikle İslam dünyasının önde gelen kurum, kuruluş ve kişilerin ciddiye alınması ve irdelenmesi gerekmektedir. Bu noktada Türkiye'nin bu ülkelerin bir araya gelmeleri için öncülük etmesi beklenebilir. Olayın dini ve etnik boyutu incelenmeli, İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) gibi uluslararası örgütler sahada yaşananları bizzat sahadan rapor etmek için gözlemci heyetleri göndermelidirler.

Olaylar hakkında çarpıtma, yönlendirme ve bilgi kirliliğinin olduğu oldukça aşikârdır. Özellikle Fransa basınında çıkan haberlerin bir bölümü gelişmeleri manipüle etmeyi ve yönlendirmeyi amaçlamaktadır. Burkina Faso'da taraflar arasında yürütülen diyalog çalışmaları yeterince önemsenmemekte, bir an önce ısrarla silahlı müdahale istenmektedir. Oysa Mali halkı ülkelere yabancı askerlerin girmesini istemezken barışçıl yollardan meselenin çözümünü arzulamaktadırlar. Ayrıca Mali'nin kuzeyinde faaliyet gösteren silahlı gruplara sağduyu çağrılarını yapılmalıdır. Mali'ye yapılan askeri müdahale, sonuçları açısından çok sayıda olumsuz gelişmeye gebe. Sivil kayıpların yaşanması, sorunun bölgedeki diğer ülkelere yayılması, uzun süreli bir çatışma ortamının oluşması, kalıcı askeri üsler tesis edilmesi gibi sonuçlar beklenebilir. Fransa'da yeni kurulan hükümetin dış politika sahnesinde sesini duyurmak istediğine inanan insan sayısı da azımsanmayacak kadar çoktur. **Fransa eski**



sömürgeleri üzerindeki etkisini yeniden tesis etmeyi arzulamaktadır. Olası bir operasyon sonrasında zaten fakir olan bölge insanların yeniden toparlanması ise on yıllar alacaktır.

Sivil toplum kuruluşlarının her türlü olasılığa hazırlıklı olmaları ve olası göç hareketlerinde mültecilerin toplanma noktalarında yardım çalışmaları yürütmeleri gerekmektedir. Bölgedeki mülteci hareketleri Moritanya-Nijer-Burkina Faso ve Mali'nin güneyine doğru cereyan etmektedir. Bu göç noktalarında devletler yetersiz kalmakta STK'lara görev düşmektedir. Ayrıca bölgede sağlık ve eğitim çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Gerek konunun anlaşılmasında gerekse de siyasi gelişmelerin analiz edilmesinde medya ve akademik kuruluşların değerlendirmeleri önem kazanmaktadır. Halihazırda bölge ile ilgili bilgi akışında sıkıntı bulunmakta, kriz ile ilgili haberler sadece birkaç kuruluşun bünyesinde çıkmakta ve dünyaya yayılmaktadır. Bağımsız gazetecilerin ülkenin kuzey bölgelerine gitmeleri ve yerinde haberler yapmaları büyük önem arz etmektedir.

Afrika'nın yakın geçmişine bakıldığında Mali'de yaşananlara benzer süreçlerin Somali ve Sudan'da yaşandığı görülmektedir. Sudan ikiye bölünürken Somali 20 yılı aşkın süredir iç savaş sarmalı içinde devlet yapısını tekrar tesis etmeye çalışmaktadır. Fransa'nın güvenlik ve bölge üzerindeki çıkarları üzerinden söylem ve siyaset geliştirdiği bunu da tüm BM Güvenlik Konseyi üyesi ülkelere dayattığı görülmektedir. İslam Dünyası'nı temsil eden ülkelerin konu üzerinde çalışmaları, Müslümanların ve Afrika halklarının çıkarlarını gözetten bir yaklaşım ortaya koymaları **ve bir karşı söylem geliştirmeleri** bu aşamada çok önemlidir.